

DE BOERENPARTIJ EN DE RIJNMONDVERKIEZINGEN1. Resultaten

Bij de verkiezingen voor de Rijnmondraad op 2 juni j.l. behaalde de Boerenpartij 10.268 stemmen (1 zetel), d.i. 1,84 % van het totaal aantal uitgebrachte geldige stemmen. Dit betekent nagenoeg een verdubbeling van het stemmenaantal vergeleken met de resultaten, welke zij bij de Kamerverkiezingen van 1963 in hetzelfde gebied behaalde (5230 stemmen of 0.92 %).

Het valt op, dat de procentuele toename in de 6 grootste gemeenten (meer dan 15000 inwoners: t.w. Rotterdam, Vlaardingen, Schiedam, Ridderkerk, Maassluis en Capelle a.d. IJssel) weinig afwijkt van die in de kleinere gemeenten, c.q. op het platteland. In de genoemde 6 gemeenten behaalde de Boerenpartij nl. 8722 stemmen (in 1963: 4413).

Afzonderlijk geven deze gemeenten het volgende beeld te zien:

	<u>1965</u>	<u>groei</u>	<u>1963</u>
Rotterdam	7144 (1,8%)	+ 0,9%	3734 (0,9%)
Vlaardingen	545 (1,5%)	+ 0,9%	212 (0,6%)
Schiedam	642 (1,5%)	+ 0,8%	309 (0,7%)
Ridderkerk	170 (1,1%)	+ 0,6%	71 (0,5%)
Maassluis	88 (1,1%)	+ 0,7%	33 (0,4%)
Capelle a.d.IJ.	133 (1,8%)	+ 1,0%	54 (0,8%)

Vermeldenswaard is nog, dat de Boerenpartij deze successen behaalde in een provincie (Zuid-Holland), die bij de Kamerverkiezingen van 1963 - landelijk bezien - met het laagste percentage voor de Boerenpartij (t.w. 1,2%) uit de bus kwam.

Bolwerken van de Boerenpartij waren toen Drente, Overijssel en Gelderland.

2. Commentaara. algemeen

In het algemeen zal men wel mogen zeggen, dat het stemmen op de Boerenpartij minder het gevolg is geweest van een bewuste keuze op grond van het program der partij dan wel van een vrij wijd verbreid gevoel van algemeen onbehagen.

Van een bewuste keuze kan o.m. niet worden gesproken, omdat het gros van de de onderhavige kiezers nauwelijks kan hebben geweten

wat de Boerenpartij precies voorstaat: statuten en beginselprogramma zijn b.v. nog steeds niet bekend. Voorts is Zuid-Holland tot dusver juist de provincie geweest, waar de Boerenpartij de minste activiteit ontplooide c.q. de minste belangstelling ondervond.

Mocht men in de verkiezingsuitslag van thans dan ook een tendens willen zien - uiteraard een riskante zaak - dan zou men bij de verkiezingen van 1966 elders c.q. landelijk een nog grotere groei van het stemmental der Boerenpartij moeten verwachten.

Voor zover thans van gevoelens van onbehagen als achterliggende factor sprake is, valt zowel te denken aan de algemene landspolitiek (onlustgevoelens vanwege de onduidelijkheid in de politieke verhoudingen rond en na de jongste kabinetsformatie; vrees voor toenemend dirigisme onder het huidige kabinet) als aan de toekomstige politiek inzake het Rijnmondgebied.

Wat het platteland betreft zal b.v. een zekere vrees voor het zich uitbreidende Rotterdam (gevolgen voor het grondbezit van boeren en tuinders) en voor de industrialisatie in het algemeen wel hebben meegespeeld. Men moet anderzijds echter niet vergeten, dat de Boerenpartij haar succes voor het leeuwendeel juist te danken heeft aan de in de stad Rotterdam behaalde resultaten: daar zullen wel de stemmen van vele kleine middenstanders bij zijn geweest, die hun stem uitbrachten uit overwegingen minder verband houdende met de typische Rijnmondbelangen.

Ook zal de Boerenpartij ervan hebben geprofiteerd, dat vrijwel geen enkele politieke partij een enigszins omlijnd plan (bestuurlijk, sociaal-economisch etc.) voor de toekomst van het Rijnmondgebied en voor de functie van de Rijnmondraad had c.q. kon hebben. Voor vele kiezers - met name de niet principieel gebonden - was het ook moeilijk een keuze te doen, omdat de meeste partijen t.a.v. het Rijnmondgebied met gelijke eisen kwamen (verbetering van het drinkwater, maatregelen tegen luchtvervuiling, meer recreatiegebied e.d.). Dit werkte mogelijk een zekere onverschilligheid in de hand, die ook in de betrekkelijk slechte opkomst bij deze verkiezingen tot uitdrukking kwam: + 10% van de kiesgerechtigden bleef thuis; normaal zou dat percentage + 7% bedragen.

b. vergelijking met de N.S.B.(?)

Tenslotte zij nog vermeld, dat het gevaarlijk lijkt om zoals door enkele politici n.a.v. de successen van de Boerenpartij bij de Rijnmondverkiezingen is gedaan - een vergelijking te trekken met de groei van de N.S.B. voor de oorlog.

Het moge dan al zo zijn, dat ook die partij profiteerde van algemene onlustgevoelens en valse sentimenten, het is zeker niet zo, dat de kiezers van toen en nu aantoonbaar identiek zouden zijn, al mag - op grond van de ontwikkelingen in en rond de Nederlandse Oppositie Unie (NOU) in 1956, namens welke partij Koekoek bv. candidaat stond voor de Tweede Kamer - worden verondersteld, dat ook vele oud-politieke delinquenten (voor zover stemgerechtigd) op de Boerenpartij stemden. Koekoek zelf verklaarde destijds evenwel nooit bestuurslid te willen zijn van een partij, waarvan leden met een fout politiek verleden op een verkiezingslijst zouden staan.

Ook van de kandidaten van de Boerenpartij bij de jongste verkiezingen is in politiek opzicht - voor zover tot dusver is kunnen blijken - niets ten nadele bekend.

Vergelijkt men bovendien de belangrijkste programmapunten van de Boerenpartij en van de voormalige N.S.B., dan kan men constateren, dat die vaak diametraal tegenover elkaar staan.

Vergelijkt men tenslotte de Kamerverkiezingen van 1963 (Boerenpartij) met die van 1937 (N.S.B.), dan ziet men, dat Zuid-Holland de provincie was, die het landelijk NSB-percentages (4,2%) met 4,3% het dichtst benaderde, terwijl Zuid-Holland in 1963 voor de Boerenpartij met 1,2% - zoals gezegd - de zwakste provincie was. Ook gemeentelijk gezien komt het gebied, waar de Boerenpartij thans succes behaalde, zeker niet overeen met de bolwerken van de NSB in 1937.

10 juni 1965

WINST VOOR DE CPN BIJ DE VERKIEZINGEN VOOR DE RIJNMONDRAAD

Bij de op 2 juni j.l. gehouden verkiezingen voor de Rijnmondraad verwierf de CPN 5,04% van het totaal aantal uitgebrachte geldige stemmen. Vergelijken met de verkiezingsuitslag voor de Tweede Kamer in 1963 - een vergelijking die natuurlijk met enig voorbehoud moet worden gehanteerd - zou dit voor de CPN een winst van 1,59% betekenen.

In de stad Rotterdam steeg de verkiezingsaanhang van de CPN, vergeleken bij de Kamerverkiezingen in 1963, van 16.556 stemmen (4,01%) tot 22.622 stemmen (5,8%).

De CPN zal in de Rijnmondraad 4 zetels bezetten, welke zullen worden ingenomen door de kandidaten:

1. S. Groenendijk, CPN-gemeenteraadslid voor Rotterdam
2. H. de VOS-KRUL, lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland voor de CPN.
3. B.E. COLLÉ, lid CPN, wonende te Schiedam
4. G. van OOSTERUM, politiek secretaris van het CPN-district Rotterdam.

Commentaar

In de eerste plaats kan uit de recente verkiezingsuitslag een algemene tendens tot radicalisering naar links en rechts geconcludeerd worden, waarbij de winst van de CPN niet los mag worden gezien van die van de Boerenpartij. Deze radicalisering duidt op een zekere ontevredenheid over het beleid van de grote midden-partijen, vooral in zoverre deze door compromissen - de democratie eigen - zoveel mogelijk belangen met elkaar trachten te verzoenen.

Eenzelfde tendens valt mutatis mutandis waar te nemen in België, waar tijdens de laatste verkiezingen zowel de Belgische CP als de Vlaamse Volks Unie winst boekten.

Er zijn echter voor wat betreft de CPN nog enkele andere factoren aan te wijzen die op het verkiezingscijfer van deze partij een ongetwijfeld gunstig effect hebben gehad. De invloed is merkbaar van de in de laatste jaren gegroeide mildere houding ten opzicht van de communisten. Deze verzachting van het anti-communisme, die voor een niet gering deel het gevolg is van de door Chroestsjow doorgevoerde politiek van vreedzame coëxistentie, is sedert de laatste Kamerverkiezingen nog gestimuleerd door de steeds sterker

optredende tendens tot dialogering met communisten. Op haar beurt heeft de CPN-leiding zich de laatste tijd beijverd om haar partij een zo onverdacht mogelijk, echt Nederlands aanzien te geven. Door zich herhaaldelijk en nadrukkelijk te presenteren als Nederlandse partij die opkomt voor Nederlandse belangen en alleen verantwoording schuldig is aan Nederlandse werkers, en door meerdere malen openlijk vrij scherpe kritiek uit te oefenen op toestanden en gebeurtenissen in de Sovjet Unie, heeft zij getracht - en zoals thans blijkt, niet geheel zonder succes - zich te ontdoen van het odium een "filiaal van Moskou" te zijn.

De kiezers die bij vorige verkiezingen nog aarzelden hun gevoelens van onbehagen en ontevredenheid tot uitdrukking te brengen door op de CPN te stemmen, aangezien zij vreesden hierdoor Moskou in de kaart te spelen, kunnen thans de CPN zien als de meest radicale en óók nationaal nog verantwoorde keuze.

Een factor van geheel andere aard, die de CPN zeker ook enige stemmenwinst verschaft zal hebben, is het feit dat de communisten ditmaal konden uitkomen met lijst nummer 1. Dit lijstnummer werd bij de vorige verkiezingen door de KVP en eerder door de PvdA gevoerd. Aangenomen kan worden dat een aantal kiezers - zonder politieke bedoeling - zijn stem op de eerste lijst heeft uitgebracht.

Tenslotte kan nog worden opgemerkt dat het grote aantal niet opgekomen kiezers (ongeveer 10%) het verkiezingsresultaat van de CPN eveneens gunstig heeft beïnvloed. Het lijkt namelijk weinig aannemelijk dat kiezers met een dergelijke minimale politieke interesse hun stem zouden hebben gegeven aan een radicale partij.

10 juni 1965